

REFERAT

12. februar 2020

Det Særlige Bygningssyn
c/o Slots- og Kulturstyrelsen,
Center for Kulturarv,
Fejøgade 1, 2. sal
4800 Nykøbing F.

Mia Kroer Ræbild
Arkitekt Cand. Arch./Sekretær for
Det Særlige Bygningssyn
Dir. 33 74 52 68

Møde i Det Særlige Bygningssyn

Torsdag den 6. februar 2020 kl. 10.15 - 14.15

Slots- og Kulturstyrelsen, Møderum Glumsø, 2. sal, Fejøgade 1, Nykøbing F.

Fra Bygningssynet deltog:

Formand Jens Toftgaard, Nicolai Bo Andersen, Jens Andrew Baumann,
Thomas Garth-Grüner, Peter Hee (kom under pkt. 2.5), Jens Hendeliowitz,
Ulla Kjær (kom under pkt. 2.5), Gemma Lalanda, Sara Aasted Paarup, Mette
Slyngborg, Lisbet Wolters.

Afbud fra:

Thina Wallin Jensen og Frank Allan Rasmussen.

Fra Slots- og Kulturstyrelsen deltog:

Enhedschef Merete Lind Mikkelsen, arkitekt Eva Sievert Asmussen, arkitekt
Louise Ømann, kunsthistoriker Nanna Secher Larsen, arkitekt Louise Swärd
Alfbecker, specialkonsulent, arkæolog Vibe Ødegaard og arkitekt Mia Kroer
Ræbild (referent).

DAGSORDEN

1. Referat af Det Særlige Bygningssynsmøde den 12. december 2019

Der var ingen bemærkninger til referatet.

1.1 Habilitet

Intet at bemærke.

2. Meddelelser

2.1 Orientering om personale

Merete Lind Mikkelsen oplyste, at der pr. 1. december 2019 blev ansat en ny sekretær, Janne Dalsten, der blandt andet skal hjælpe med sekretariatsfunktionen til Det Særlige Bygningssyn. Ligeledes er arkitekt Luna Dyres ansættelse blevet forlænget til d. 31. december 2020.

2.2 Orientering om indkomne klager over fredningsophævelse

Der var ingen indkomne klager siden sidste møde.

Til gengæld orienterede Merete Lind Mikkelsen om, at styrelsen har valgt at lade høringen gå om i 9 sager om ophævelse af fredningen i Dragør. Det drejer sig om: Badstuevælen 3, Bjergerlav 5, Blegerstræde 16A og Rønne Allé 28, Christian Mølstedsgade 3, Jens Eyberts Plads 3, Rønne Allé 40, Von Ostensgade 9, Von Ostensgade 10 og Von Ostensgade 27.

2.3 Orientering om afgjorte klager ifm. fredningssager

Merete Lind Mikkelsen oplyste, at Kulturministeriet har stadfæstet styrelsens afgørelse om afslag på udvidelse af fredningen til også at omfatte baghuset på Kronprinsessegade 22A, København, Københavns Kommune.

Ligeledes har Kulturministeriet stadfæstet styrelsens afgørelse om ophævelse af fredningen af forhuset på Lavendelstræde 6, København, Københavns Kommune.

2.4 Orientering om afgjorte klager ifm. byggesager

Der var ingen afgjorte klager siden sidste møde.

2.5 Thorvaldsens Museum

Jens Toftgaard fortalte, at der den 18. januar 2020 indkom et brev til Det Særlige Bygningssyn fra Professor Bjørn Nørgaard (tidl. formand for bygningssynet), hvori han opfordrer bygningssynet til at gentænke sagen vedr. ændrede adgangsforhold til Thorvaldsens Museum. Denne henvendelse var foranlediget af formand Jens Toftgaards svarbrev af 13. december 2019, hvori formanden responderede på en henvendelse fra Thorvaldsens Museum med et ønske om ændrede adgangsforhold.

Merete Lind Mikkelsen opridsede kort sagens forløb og fortalte, at styrelsen og Thorvaldsens Museum skal mødes i februar måned for at drøfte ønsket om nye adgangsforhold. Det Særlige Bygningssyn afventer dette møde og udtalte, at hvis der kommer en ny ansøgning med et nyt forslag til at løse adgangsforholdene, vil bygningssynet gerne forelægges dette. Formand Jens Toftgaard skriver et svar til Bjørn Nørgaard.

2.6 Restaureringsseminar 2020

Jens Toftgaard fortalte om sine indtryk af årets restaureringsseminar, hvor Slots- og Kulturstyrelsen i år var værter. Seminarets tema var: *Når Stedet Bestemmer – Formgivning i det bestående*. Formanden betonedede betydningen af bygningssynets tilstedeværelse samt vigtigheden af at få sat ansigt på styrelsens medarbejdere og påpegede, at dialog mellem styrelse og gæster også sådan en dag er meget vigtig.

Bygningssynet udtalte, at det var positivt, at der ved dette års seminar var plads til kritik som en del af oplæggene, at det var dejligt at der var nuancer på oplæggene, at paneldebatten var rigtig god, at moderator Tore Leifer var fantastisk og at det var et af de bedste restaureringsseminarer nogensinde. Merete Lind Mikkelsen oplyste, at oplægsholderne indlæg vil blive lagt på styrelsens hjemmeside sammen med svar på de spørgsmål, som ikke blev besvaret ved seminarets paneldebat. Endelig roste Merete Lind Mikkelsen formandens oplæg til restaureringsseminaret. Værter for restaureringsseminaret i 2021 er Arkitektskolen Aarhus og KADK.

3. Lister over byggesager i perioden 16. november 2019 til 8. januar 2020

3.1 Louise Ømann besvarede de indkomne spørgsmål til byggesagslisten.

3.2 Der var ingen spørgsmål til byggesagslisten over egne bygninger.

3.3 Der var ingen spørgsmål til klagesagslisten.

4. Faglige retningslinjer

- 4.1 Eva Sievert Asmussen og Louise Ømann gav en introduktion til styrelsens faglige retningslinjer, som er under udarbejdelse, og viste principperne for, hvordan de faglige retningslinjer er opbygget og hvordan de indgår som et værktøj i sagsbehandlerens håndtering af byggesager.

Ud over at være et værktøj for sagsbehandlerne, er de faglige retningslinjer tænkt som en hjælp til rådgivere og ejere af fredede bygninger, og de faglige retningslinjer vil på sigt blive lagt på styrelsens hjemmeside.

Styrelsen bad bygningssynet om at komme med kommentarer til de faglige retningslinjer, og det aftaltes, at en liste over de faglige retningslinjer udsendes til synets medlemmer. Herefter vil bygningssynet få lejlighed til at gennemlæse de faglige retningslinjer og komme med kommentarer.

Synet foreslog, at det kunne være hensigtsmæssigt, hvis man som ansøger om tilladelse til bygningsarbejder på de fredede bygninger automatisk får et link til de faglige retningslinjer ved udfyldelse af styrelsens byggeansøgningsskema. Helt ideelt kunne det være, hvis man først kan indsende ansøgningen, når man har bekræftet, at de vedkommende faglige retningslinjer er læst.

5. Fredning

5.1 Fyns Kunstmuseum, Jernbanegade 13, Odense Kommune

(18/09146 forelagt af Nanna Secher Larsen)

Det Særlige Bygningssyn finder, at Fyns Kunstmuseum, Jernbanegade 13, Odense Kommune, bestående af forhus og senere tilbygning (*1884-85 af Frederik Emil Andersen og Emil Schwanenflügel; 1896-97 af Niels Jacobsen*) og de nære omgivelser i form af matrikel 1281 Odense Bys Grunde, har de særlige arkitektoniske og kulturhistoriske kvaliteter, der kan begrunde en fredning.

Begrundelsen herfor er, at Fyns Kunstmuseum er et fornemt og velbevaret eksempel på en af de første museumsbygninger opført i den danske provins, som følge af det almene dannelsesprojekt som provinsens borgerskab påtog sig efter grundlovens indførelse i 1849. Fyns Kunstmuseum udgør endvidere et godt eksempel på en historicistisk bygning med et eksteriør stærkt inspireret af klassicismen, hvorved bygningen fungerer som et markant arkitektonisk indslag i det centrale Odense. Interiøret afspejler gennem sin velbevarede og logiske rumfølge, de oprindelige og velbevarede overflader og den rige detaljering endnu stærkt sin oprindelse som den første museumsbygning på Fyn.

De bærende fredningsværdier knytter sig i det ydre til det samlede grundmurede og pudsede anlæg bestående af forhus i tre etager med senere tilbygning i to etager, forhuset med skiferklædt tag, mens tilbygningens tag har delvis skifterklædte og metalinddækkede tage, skorstenspiber, ældre tagvinduer og rytterlys. Hertil kommer alle oprindelige og ældre bygningsdele og -detaljer, herunder trapper, døre, vinduer med alle detaljer samt plinter til skulpturer. Endvidere knytter de bærende fredningsværdier sig til det velbevarede klassicistiske udtryk i historicistisk fortolkning med samtlige detaljer og i særdeleshed den malede frise samt den traditionelle materialeholdning.

I det indre knytter de bærende fredningsværdier sig til de bevarede dele af den oprindelige planløsning i forhus og tilbygning med forhusets forhal, trapperum med hovedtrappe og reposer med adgang til udstillingssalene i forhus og videre til tilbygningen samt skulpturhallen. Hertil kommer alle ældre bygningsdele og -detaljer, herunder de pudsede lofter, hvoraf nogle har synlige bjælkelag med kopbånd, kassettelofter, ovenlysvinduer, stukatur, plankegulve, flisegulve, brædegulve, den opsadlede hovedtrappe med værn af smedjærn med samtlige detaljer, bagtrappen med alle detaljer, alle typer ældre fyldingsdøre med tilhørende gerichter, overstykker og beslagværk, vinduernes metalsprosser, anverfere og stormkroge, de uudnyttede loftrums synlige tagværker og fritstående skorstene samt skorstensmassiverne. De bærende fredningsværdier knytter sig i betydelig grad til bygningens overordnede historicistiske stiludtryk i det indre. Endelig kommer den traditionelle materialeholdning.

Det Særlige Bygningssyn anbefaler, at der udføres en farvearkæologisk undersøgelse af museumsbygningens eksteriør som udgangspunkt for en farvesætning, der harmonerer med bygningens alder og formsprog.

6. Delvis ophævelse af fredning

6.1 Lorry, Allégade 5-11, (affr. 7-11), Frederiksberg Kommune

(19/10968 forelagt af Louise Swärd Alfbecker)

Det Særlige Bygningssyn finder ikke, at forhusene Allégade 7, 9 og 11, Frederiksberg Kommune ud fra en samlet vurdering har de tilstrækkelige arkitektoniske værdier, der kan begrunde en fortsat fredning. Bygningssynet er opmærksomt på, at der er tale om et traditionsrigt spise- og forlystelsesetablisement, der i sin helhed har en kulturhistorisk værdi. Derudover fremstår dele af den sammenhængende husrække velbevaret. Således har Allégade 7 et taktfast facadeskema med barokke stiltræk, ornamenterede indgangspartier, ældre vinduer med beslag samt en traditionel materialeholdning. I det indre har bygningen ligeledes stukatur, brystningspaneler, døre og gerichter af ældre dato.

Bygningssynet finder imidlertid, at forhusenes anvendelse som forlystelsesetablisement op gennem 1900-tallet og senere som kontor og tv-studie mv. har medført talrige bygningsændringer, der i afgørende grad har forringet den arkitektoniske værdi, særligt i det indre. Bygningerne står i dag helt uden spor af den oprindelige hovedstruktur, hovedtrapper er fjernet eller flyttet, de ældre planløsninger er erstattet med søjlebårne konstruktioner og ét integreret rumforløb med nye døråbninger, uden klare afgrænsninger mellem fredede og ikke-fredede dele. Hertil er bygningsændringerne udført på en måde og i materialer, der er uforenlige med bygningernes alder og oprindelige arkitektur. De tabte værdier vil ikke meningsfuldt kunne genskabes, og som følge heraf bør fredningen ophæves.

Det Særlige Bygningssyn anbefaler, at Slots- og Kulturstyrelsen går i dialog med Frederiksbergs Kommune i løbet af høringsperioden, vedrørende udarbejdelsen af en bevarende lokalplan, der værner om forhusenes markante udvendige kvaliteter, herunder placering, etagehøjder, materialeholdning samt bevarede facadeskemaer, bygningsdele og udsmykninger. Bygningssynet anbefaler ligeledes, at længden af høringsperioden tilpasses, således at denne dialog kan finde sted.

7. Ophævelse af fredning

7.1 Toftager, Surhavevej 24, Vejen Kommune

(19/08730 forelagt af Vibe Ødegaard)

Det Særlige Bygningssyn finder, at gården Toftager, Surhavevej 24, Vejen Kommune, bestående af hovedbygningen (ca. 1860), den trelængede avlsgård og den brolagte gårdsplads har de arkitektoniske og kulturhistoriske værdier, der kan begrunde en fortsat fredning.

Det Særlige Bygningssyn er opmærksomt på, at gårdsanlæggets fredningsværdier på en række punkter er svækkede, men finder ikke, at fredningsværdierne er gået tabt og ikke meningsfuldt kan genoprettes.

Gården er et af de få tilbageværende og fredede værker af den sydjyske bygmester Peder Holden Hansen (1812-1886). Holden Hansen har med sine velproportionerede og fint udsmykkede huse og gårde sikret sig en plads i dansk arkitekturhistorie.

Toftager er – trods nogen ombygning – fortsat et harmonisk og helstøbt gårdsanlæg, hvor det fornemme stuehus med de pilasterindrammede dørpartier og de enkle, uprætentiøse avlslænger udgør en velbevaret helhed omkring den brolagte gårdsplads.

I stuehuset er den ældre, til dels oprindelige, grundplan i hovedtrækkene opretholdt, ligesom der er bevaret en del af de originale snedkerarbejder, herunder fornemt udskårne gerichter med bladmotiver.

Det Særlige Bygningssyn ser gerne, at der udarbejdes en handlingsplan til genopretning af navnlig stuehusets fredningsværdier.

8. § 7A

8.1 Punktet blev udskudt til næste møde.

9. Eventuelt

9.1 Mia Kroer Ræbild oplyste, at hun får sat et møde op med styrelsens ekspert angående iPads umiddelbart efter næste møde, så de medlemmer af bygningssynet, der har behov herfor kan få hjælp.